

PERGAMINO COMÚN Nº I

Llombay término y alqueria de Alzira. XIII
de las kalendas de Diciembre de 1.315 (19 de Noviembre).

Trata este pergamino sobre un problema de jurisdicción entre la villa de Algezira y el lugar de Llombay. En dicha alquería ocurrió el asesinato de Domingo Martí d' Argent, cometido por Pedro de Termens y María Granada (el pergamino no especifica la causa), éstos son arrestados por Pedro Sales, alcaide de Llombay, que los retiene en nombre del señor del lugar, Gonçalbo García. El justicia de Alzira, Jacme de Juseu, alegando que la universidad de Alzira tiene jurisdicción civil y criminal sobre el territorio, reclama a los detenidos, a lo cual el alcaide se niega mientras no se lo mande su señor. El justicia apela al Portantveus de Procurador del Regne, que, por lo visto, en esas fechas se encontraba en Carlet. Éste escribe a doña Toda Pérez, mujer del señor de Llombay, para que dé la orden al alcaide de la alquería, con el fin de librar los presos al justicia de Alzira, pero que, de momento, tienen que esperar la respuesta.

Todo ello ocurre entre el 19 de Noviembre de 1.315, miércoles, y el 20 del mismo mes y año, jueves. Como el pergamino indica que el asesinato ocurrió el domingo anterior, el homicidio fue el 16 de Noviembre de 1.315.

Estos litigios entre la universidad de Alzira y los nobles serían frecuentes desde que Jaime I les hiciera la donación. Llombay fue donado por Jaime I a Galaubia de Panalaç, en 1.238. En 1.261, Gastón

de Panalaç y Bernat de Montagut, hijos de Galaubia, venden Llombay a Rodrigo Martín de Azagra y a su hermano Bertomeu. En 1.306 la alquería era de Gonçalbo García, hasta al menos el 1.342. Es posible que Gonçalbo García vendiera Llombay a Ramón Castella, pues en 1.381 es de éste. En 1.382, Ramón Castella vende Llombay a G. de Centelles. Ya, en 1.494, Violante de Centelles vende al Duque de Gandía el lugar.

TRANSCRIPCIÓN

*Dimercres que hom comptava **xiii kalendas decembri** (19 de Noviembre), **anno domini Mº, CCCº, quintodecimo**. En Jacme de Juseu, justicia d.Algezira, presentada e feyta legir la carta del noble en Bernat de Cruilles, portanveus de procurador en lo Regne de Valencia, e cer davant en Pedro Sales, alcayt de Lombay, alcheria terme d.Algezira, per lo notari deius scrit, request e deliura, al dit alcayt, que ell, en continent, li dega deliurar los dits Pedro de// Termens et Maria Granada, los quals ell ten preses per raho de la mort de Domingo Marti d.Argent, lo qual fon mort en lo dit loch de Lombay per aquells. Com los dits malfeytors fon denunciats davant ell, justicia, de la dita mort. Com lo merenperi del dit loch sia e pertangua per a la justicia d.Algezira, e no a altri, per tal que al justicia de aquells puxa fer compliment de justicia.*

En altra manera, protesta// del dret del senyor Rey e de la dita universitat, protestan que si.l dit alcait aquells no vol deliurar que toyl que justicia d.aquells no sia feyta e que d.aquen puxa espunir, e convengut per lo senyor Rey o per son lochtinent, protestan que si los dits malfeytors deliurar no vol a ell, justicia, o aquells manar davant lo dit noble procurador, e aquells fugien o d.aquells als sos devona(?) per feyta o per altra manera, que.n privats// esser punit en persona e en bens. Et requer que de les dites cosses li sia feyta carta publica.

E, en continent, diu lo dit alcayt que ver es que ell ten preses en son poder, en lo dit loch, los dits Pedro de Termens e la dita na Maria, e aquells tendra de manifest a dret axi que quan, que quant ell aia manament del noble

don Gonçalbo Garcia que faça dels dits preses, es apel.// lat de fer ne ço que ell manara e tendra per be. Com del dit feyt aia scrit al dit noble, don Gonçalbo Garcia, e tro que aia manament d.el, no deliuraria los dits preses al dit justicia ni a altri. Testemonis d.aquen son Remiro Martiniz d.Açargea, Domingo Guilabert.//

*Digous mayti, que hom comptava **xii kalendas Decembri** (20 de Novembre), **anno domini mil.lesimo CCCº XVº**. En Jacme de Juseu, justicia d.Algezira, retornat al dit loch de Lombay, reques e demana, de part del senyor Rey, e del noble en Bernat de Cruylles, procurador del Regne de Valencia, e cer a.n Pedro Sales, alcayt del dit loch de Lombay, una, dues e tres vegades, per emprovement, que ell, en continent, deliure al dit justicia Pedro de Termens// et Maria, los quals ten preses per occasio de la mort de Domingo Marti d.Argent, lo qual per aquells fon mort en lo dit loch de Lombay, dicmenge proxim pasat. Com lo merenperi del dit loch e dels altres que son dins lo terme e territori de Algezira se pertangua al senyor Rey, e a la justicia de Algezira per ell, a qui.s pertayn fer. Com de la dita raho lo dit alcayt aia aut manament// e manaments del dit noble procurador, per tal que ell, justicia de aquells, puxa fer compliment de justicia, com la denunciacio feyta, de la dita mort, davant lo dit justicia sia lexada, es, e per fahedor, al dit justicia en persona del senyor Rey. En altra manera, protesta lo dit justicia, que si los dits malfeytors deliurarts no li son, que.l dit alcayt usurpa lo merenperi del senyor Rey, toyl// que justicia dels dits malfeytors no sia feyta per lo dit justicia a qui si pertany de fer, protestans que si per la dita raho se convendra alcun dan, esser per la dita universitat o per altri, al dit loch de Lombay, que esdevendra per culpa del dit alcayt, qui los dits malfeytors deten iniustament. Protestant encara que totes messions, que d.aquen a la dita universitat, se convendra fer, que// aquelles aia e puxa aver del dit loch de Lombay e dels homens de aqui. Et requer que la dita scriptura li sia continuada apres de les protestacions ja feytes, e feyta carta publica en testimoni de veritat.*

E, en continent, diu lo dit alcayt que ell ten los dits malfeytors en son poder, e tendra aquells tro aia aut manament del noble en Gonçalbo// Garcia, de qui lo dit loch es. Letra que tolrra merenperi al senyor Rey ni a la justicia d.Algezira. Ans diu que ten aquells de manifest e quant, que quant aia ma-

nament del dit en Gonçalbo Garcia fara ço que li sia manat. En altra manera, no deliuraria aquells al dit justícia ni a altri. Testemonis d.aquen son en Domingo Guilabert, Remiro Martiniz d.Açargea.

Duodecimo kalendas Decembri (20 de Noviembre), anno domini M° CCC° XV°. *Constituyts davant lo noble en Bernat de Cruilles, portanveus de procurador en lo Regne de Valencia, e cer en Jacme de Juseu, justícia d.Algezira, e en Bernat de Lença e en Domingo Guilabert, jurats de la dita universitat. Et requeren e suplicaren al dit noble procurador que es dega a ell fer deliurar, en continent, Pedro de Termens e Maria Granada, los quals// son denunciats, davant lo dit justícia, de la mort de Domingo Marti d.Argent, lo qual per aquells fon mort per nafres e fferides a aquell feytes per los dits denunciats en lo loch de Lombay, alcheria e terme d.Algezira, dicmenge primerament pasat. Com lo merenperi del dit loch e de tots los altres del terme e jurisdiccio de Algezira sia del senyor Rey, e aquell fahedor en loch del// senyor Rey, se sguart es pertanga a la justícia d.Algezira, d.on es lo loch e jurisdiccio, e no a altri, en los feyts criminals. Com l.alcayt del dit loch de Lombay aquells no vulla deliurar al dit justícia, com ne sia estat request moltes vegades. Com lo dit justícia sia apel.lat de aquells fer compliment de justícia. En altra manera, lo dit justícia e jurats protesten que si vos// dit noble procurador, los dits preses e malfeytors a ells per deliurar no volers, que no puxa moure al dret del senyor Rey e de la dita universitat, ans lo dret de la dita universitat, tota via, sia salvu, e aquell puxen demanar davant lo senyor Rey, al senyor Infant e a vos convenir si los dits preses no volers fer deliurar al dit justícia.*

Com per vos sia ja estat cone// gut e determinat que lo merenperi e feyts criminals de tots los lochs dels nobles e cavallers del territori e jurisdiccio de Algezira se pertanga conexas e fer a la justícia de Algezira, protesten encara que si vos aço no voliers fer e alongament alcun metets o traga en lo dit feyt a tenir justícia, que en fadiga de vos, dit noble, la dita universitat aura enantar contra lo dit loch de Lombay// e los homens d.aquen, e si dan alcun en lo dit loch de Lombay es donat e feyt per la dita universitat, que sia donat e feyt en culpa de vos, dit noble, e no de la dita universitat, protestan que d.aquen la dita universitat per ven que faça o fara per tenir justícia e

punir los malfeytors, la dita universitat non puxa esse convenguda ni demanada per lo senyor Rey ni per altri.// Et requeren que de les dites cosses los sia feyta carta publica per vos notari deius scrit, a comprovacio del dret del senyor Rey e de la dita universitat. E testimonis d.aquen son Exemen de Coma, Johan de Molach, Gil Eximeniz Romeu.

E com lo dit noble portades contradien a la dita protestacio, en aytant quant fa contra ell, respon que ell ha certificat, de les// dites cosses, la honrada dona Toda Perez, muller del honrat en Gonçalbo Garcia, a la qual ha requesta que dega manar al alcayt, del dit loch de Lombay, que dega restituir los dits malfeytors a la justicia d.Algezira, per que encara no ha auda resposta de la dita dona. Et si per aventura la dita dona no li vol fer deliurar los dits malfeytors, ell la donchs hi faça ço que fer dega contra lo// dit loch de Lombay, segons que per Fur e raho sia fahedor a us, anansi als dits justicia e jurats de part del senyor Rey, que ell entretant no enanten en res contra lo dit loch de Lombay fins que.l senyor Rey se.n portes, to viat, a ells e a lurs bens. Testes qui supra scrit.//

E anant altra vegada, en lo dit dia de digous de so scrit, los de so dits justicia e jurats a comprovacio del dret de la dita universitat. Requeren e demanen una vegada, dues e tres e moltes al noble en Bernat de Cruilles, procurador del Regne de Valencia, que ell, ans que pretescha del loch de Carlet, faça al dit justicia deliurar los dits malfeytors, qui preses e detenguts son en lo loch de Lombay per l.alcayt del dit// loch, com lo dit alcayt aquells maliciossament contrast deliurar, usurpan e volen lo merenperi al senyor Rey e a la dita universitat e a la cort del dit loch d.Algezira. En altra manera, protesten que en ves atrobada fadiga de dret en de falta vera, per tal que dels malfeytors sia feyta justicia, usaran de lur dret e jurisdiccio que han en los feyts criminals en lo dit loch de Lombay e en// los altres que son dins lo terme d.Algezira, dels lochs dels cavalers, protestans que si per la dita raho alcun dan o greuge se convendra per al dit loch de Lombay, que sia en culpa vera e no de la dita universitat, com a vos, en loch del senyor Rey, se pertanga de fer deliurar los dits malfeytors al dit justicia d.Algezira, per tal que de aquell puxa esser feyt com// pliment de justicia. Protesten del dret del senyor Rey e de la dita universitat, e requeren que la dita protestacio los sia continuada ab les altres protestacions ensemps, e feyta carta publica per lo notari deius